

7. Romeinen 9

Het onderwerp van dit hoofdstuk is de uitleg van Romeinen 9. In de discussie over uitverkiezing is Romeinen 9 een sleutelgedeelte. Het is daarom belangrijk dit Bijbelgedeelte grondig te bespreken.

De bespreking bestaat uit drie delen. Eerst komt een inleiding. Vervolgens wordt de grote lijn van Paulus betoog gevolgd. Daarna wordt dieper ingegaan op enkele belangrijke gedeelten van het hoofdstuk.

7.1. De inleiding

+ Romeinen 9 is onderdeel van een groter geheel

Romeinen 9 moet uitgelegd worden vanuit het verband waarin het staat. Het hoofdstuk staat niet op zichzelf. Het is onderdeel van een groter geheel dat bestaat uit de hoofdstukken 9, 10 en 11. Deze drie hoofdstukken gaan over hetzelfde onderwerp en zijn onderdeel van één betoog.

+ Het thema van de drie hoofdstukken

De drie hoofdstukken - en dus ook Romeinen 9 - hebben als hoofdonderwerp Gods handelen met het volk Israel. En in verband daarmee ook Gods handelen met de heidenen. De drie hoofdstukken spreken over de speciale weg die God gaat met Israel en met de heidenen.

Jezus, de beloofde Messias, was gekomen, maar Israël had Hem verworpen. *"Hij kwam tot het zijne en de zijnen hebben Hem niet aangenomen"* (Johannes 1:11). De Joodse leiders hadden Hem veroordeeld en overgegeven aan de kruisdood. Het volk was massaal meegegaan in de verwerping van Jezus. Paulus legt uit dat God door de profeten uit het Oude Testament had aangekondigd dat dit zou gaan gebeuren. Als gevolg van de val van Israel is het heil tot de heidenen gekomen (Romeinen 11:11,12). God heeft zich van Israel naar de heidenen gekeerd en is bezig om een volk voor zijn naam uit de heidenen te vergaderen (Handelingen 15:14). Maar nadat de volheid der heidenen is ingegaan, zal God zich weer naar Israël keren en zal het hersteld worden.

"Want, broeders, opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen binnengaat, en aldus zal gans Israël behouden worden, gelijk geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden. En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem." (Romeinen 11:25-27)

Hetzelfde staat in Handelingen 15:14-18. *"Simeon heeft uiteengezet, hoe God van meet aan erop bedacht geweest is een volk voor zijn naam uit de heidenen te vergaderen. En hiermede stemmen overeen de woorden der profeten, gelijk geschreven staat: Daarna zal Ik wederkeren en de vervallen hut van David weder opbouwen, en wat daarvan is ingestort, zal Ik weder opbouwen, en Ik zal haar weder oprichten, opdat het overige deel der mensen de Here zoek, en alle heidenen, over welke mijn naam is uitgeroepen, spreekt de Here, die deze dingen doet, welke van eeuwigheid bekend zijn."* (Handelingen 15:14-18)

Nadat God een volk voor zijn naam uit de heidenen heeft bijeengebracht zal Hij zich weer met Israël bezig houden. Met het nationaal herstel van Israël, maar ook met het geestelijk herstel.

In het plan van God is door de val van Israel het heil tot de heidenen gekomen (Romeinen 11:22,30). En door de ontferming die aan de heidenen wordt betoond zullen op hun beurt ook de Joden weer ontferming vinden (Romeinen 11:31).

Nadat Paulus dit alles, in deze drie hoofdstukken, heeft uitgelegd, komt hij tot de volgende samenvatting: *"God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen."* (Romeinen 11:32). God heeft zowel Israel als de heidenen onder ongehoorzaamheid besloten. Om zich vervolgens over hen beiden te ontfermen. Dat is het positieve einde van de uiteenzetting van Paulus.

In deze hoofdstukken is de focus gericht op Israel als collectief, als volk, als natie. Zie bijvoorbeeld Romeinen 11:7: *"Wat dan? Hetgeen **Israël** najaagt, heeft het niet verkregen."* Israel jaagt iets na. Het staat in het enkelvoud. Er staat Israel en niet de Israëlieten.

+ Romeinen 9 is geschreven tegen de achtergrond van de uitverkiezing van Israël

Israël is Gods uitverkoren volk. Het is belangrijk om dit voor ogen te houden voor het goed verstaan van Romeinen 9-11.

"Zo staat uw knecht te midden van uw volk, dat Gij uitverkoren hebt, een groot volk, dat niet te tellen of te schatten is vanwege de menigte" (1 Koningen 3:8)

*"want de **HERE** heeft Zich Jakob verkoren, Israël tot zijn eigendom"* (Psalm 135:4)

"Ter wille van mijn knecht Jakob en van Israël, mijn uitverkorene, riep Ik u bij uw naam, gaf u een erenaam, hoewel gij Mij niet kent." (Jesaja 45:4)

*"Niet, omdat gij talrijker waart dan enig ander volk, heeft de **HERE** Zich aan u verbonden en u uitverkoren; veeleer zijt gij het kleinste van alle volken"* (Deuteronomium 7:7)

God had zich aan Israël gebonden door een aantal verbonden. De belangrijkste onvoorwaardelijke¹ verbonden zijn het verbond met Abraham² en het verbond met David³. En Hij had toegezegd dat Hij in de toekomst een nieuw verbond met Israël ging sluiten (Jeremia 31:31).

De uitverkiezing van Israël was, collectief, als volk.

+ De aanleiding tot het schrijven van Romeinen 9 tot 11

Het feit dat de Joodse leiders en de massa van het volk Jezus hadden verworpen riep een aantal vragen op. Vooral van Joodse zijde. Vragen als: Hoe kan dat? Hoe kan het dat Israel de Messias heeft verworpen? Israël is toch Gods uitverkoren volk? Er zijn toch de

¹ Een voorwaardelijk verbond heeft deze vorm: "Ik zal dit voor je doen, als jij dat doet". Dat is de vorm van het verbond van Mozes. Een onvoorwaardelijk verbond heeft deze vorm: "Ik zal dit voor je doen". Dat is bijvoorbeeld de vorm van het verbond met Abraham. Bij een voorwaardelijk verbond hangt de vervulling van de beloften mede af van het eigen gedrag van het volk. Bij een onvoorwaardelijk verbond is dat niet het geval.

² Genesis 12:1-3. Ondermeer de belofte van **een groot volk**. *"Ik zal u tot een groot volk maken"* Genesis 17:1-7. Ondermeer de belofte dat **het land** aan het nageslacht gegeven wordt als **een altoosdurende bezitting**. *"Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn. Ik zal aan u en uw nageslacht het land, waarin gij als vreemdeling vertoeft, het ganse land Kanaän, tot een altoosdurende bezitting geven, en Ik zal hun tot een God zijn."*

³ 2 Samuel 7:11, 16. Ondermeer **een zoon van David voor altijd op de troon**. *"Uw troon zal vaststaan voor altijd"*

onvoorwaardelijke verbonden waarmee God zich aan het volk gebonden heeft? Komt God dan zijn beloften niet na? Is het woord van God vervallen?

"Immers, zij zijn Israëlieten, hunner is de aanneming tot zonen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de eredienst en de beloften; hunner zijn de vaders en uit hen is, wat het vlees betreft, de Christus, die is boven alles, God, te prijzen tot in eeuwigheid! Amen. Maar het is niet mogelijk, dat het woord Gods zou vervallen zijn." (Romeinen 9:4-6)

God had zich aan Israël gebonden door een aantal verbonden. "... heeft de **HERE** Zich aan u verbonden" (Deuteronomium 7:7).

Israël, het uitverkoren volk, had Jezus, de Messias verworpen. Betekende dit dat de verbonden vervallen waren? Het antwoord van Paulus is: "dat is niet mogelijk". *"Maar het is niet mogelijk, dat het woord Gods zou vervallen zijn"* (Romeinen 9:6). De ontrouw van het volk doet de trouw van God niet teniet. God komt zijn onvoorwaardelijke verbondsbeloften na. Het komt uiteindelijk goed met het volk als geheel. Het volk is gevallen (Romeinen 11:12). Maar na de val komt er straks ook een opstanding van Israël (11:25-27). *"Want de genadegaven en de roeping Gods zijn onberouwelijk"* (Romeinen 11:29). God komt tot zijn doel met Israël en zal alle beloften aan het volk, als collectief, nakomen.

+ Het antwoord op de vraag

In de eerste verzen (Romeinen 9:1-5) heeft Paulus het onderwerp ter sprake gebracht: Hoe kan het dat het uitverkoren volk gevallen is? Vanaf 9:6 tot aan het einde van hoofdstuk 11 geeft Paulus antwoord op die vraag. Hij wijst op verschillende dingen. Die zullen we één voor één doornemen.

7.2. De uitleg van Paulus

Het antwoord van Paulus op de vraag hoe het kan dat het uitverkoren volk de eigen Messias heeft verworpen. En of dat betekent dat God zijn verbonden met Israël niet meer nakomt.

(1). Niet allen die van Israël afstammen zijn Israel

"Want niet allen, die van Israël afstammen, zijn Israël, en zij zijn ook niet allen kinderen, omdat zij nageslacht van Abraham zijn, " (9:6,7)

Het feit dat de joden uit de tijd van Jezus en Paulus afstammelingen van Abraham waren, betekende nog niet dat ze daarmee automatisch bij Gods volk hoorden. Een ware jood is iemand die ook in het hart besneden is (Romeinen 2:28,29) en om echt als nageslacht van Abraham te gelden, moet je ook het geloof van Abraham hebben (Galaten 3:7).

Israël was als collectief geroepen en uitverkoren, maar een individuele Israëliet moest dit wel door persoonlijk geloof bevestigen, wilde hijzelf behouden worden. Ook in het Oude Testament, onder de wet van Mozes, werden de mensen behouden door het geloof. Dat heeft Paulus ondermeer in Romeinen 4 uitgelegd aan de hand van de voorbeelden van Abraham en David.

"Wat zullen wij dan zeggen, dat Abraham, onze voorvader naar het vlees, verkregen heeft? Want indien Abraham uit werken gerechtvaardigd is, dan heeft hij roem, maar niet bij God. Want wat zegt het Schriftwoord? Abraham geloofde God en het werd hem tot gerechtigheid gerekend. Nu wordt hem die werkt, het loon niet toegerekend uit genade, maar krachtens verplichting. Hem echter, die niet werkt, maar zijn geloof vestigt op Hem, die de goddeloze

rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot gerechtigheid, gelijk ook David de mens zalig spreekt, aan wie God gerechtigheid toerekent zonder werken: Zalig zij, wier ongerechtigheden vergeven en wier zonden bedekt zijn. Zalig de man, wiens zonde de Here geenszins zal toerekenen. " (Romeinen 4:1-8)

De Joden die Jezus hadden verworpen, toonden daardoor dat ze, alhoewel ze bij het natuurlijke nageslacht van Abraham hoorden, niet bij het geestelijk nageslacht van Abraham hoorden.

Om dit te ondersteunen wijst Paulus er op dat ook in het Oude Testament dit principe zichtbaar is. Het feit dat iemand een zoon van Abraham was betekende nog niet automatisch dat hij daardoor erfgenaam en drager van de aan Abraham gegeven beloften was. Dat zien we in de geschiedenissen van Isaac en Ismaël en Jakob en Esau.

In het punt 7.3. zullen we nader ingaan op de vragen die de verzen over Jakob en Ezau oproepen. Nu alvast enkele opmerkingen.

Bij Jakob en Ezau gaat het niet over het persoonlijk behoud, het gaat om de vraag door wie de lijn van de Messias voortgezet zal worden. Op wie zullen de beloften van het verbond met Abraham overgaan? God heeft soeverein besloten om die lijn over Jakob te laten lopen. Op dezelfde soevereine wijze heeft God de keuze gemaakt om Zich te ontfermen over wie geloven en om mensen die weigeren om in Jezus te geloven, te verharderen. God ontfermt zich over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil (Romeinen 9:15), maar dat betekent niet dat God willekeurig, zonder enige aanleiding, mensen verhardt, Hij verhardt pas nadat een mens eerst zichzelf verhard heeft (Zie hoofdstuk 4 over de verharding).

Voor het begrijpen van Romeinen 9 is het belangrijk te onderkennen dat de Joden uit de tijd van Jezus en Paulus twee fouten maakten.

Ze dachten: "Ik ben nageslacht van Abraham, dus het zit geestelijk wel goed met me".

Jezus weerspreekt dat. Hij wees de Joden er op dat Hij ze vrij kon maken van de zonde. De joden waren beledigd. Ze vonden dat het geestelijk goed met hen gesteld was. Ze zeiden verontwaardigd: "*Wij zijn Abrahams nageslacht*" (Johannes 8:33). Daarom zit het wel goed met ons (Johannes 8:30-44). Jezus en Johannes de Doper zeiden tot hen: "Zonder bekering kun je het koninkrijk van God niet binnengaan" (Mattheus 3:1,2; 4:17). Maar die boodschap verwierpen ze. Johannes zei tegen de Joodse leiders: "*Brengt dan vrucht voort, die aan de bekering beantwoordt; en beeldt u niet in, dat gij bij uzelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham tot vader, want ik zeg u, dat God bij machte is uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken*" (Mattheus 3:8,9). Maar de Joden dachten dat ze geen persoonlijke bekering nodig hadden omdat ze nageslacht van Abraham waren. Ze dachten: "we zijn er al". Niet alleen Johannes de doper en Jezus weerleggen deze dwaling, Paulus doet hetzelfde. In Romeinen 9:6 en de volgende verzen weerlegt ook hij deze misvatting van de joden.

En de joden dachten dat ze door uiterlijk de wet te houden, voor God rechtvaardig waren.

"Wat zullen wij dan zeggen? Dit: heidenen, die geen gerechtigheid najaagden, hebben gerechtigheid verkregen, namelijk gerechtigheid, die uit geloof is; doch Israël, hoewel het een wet ter gerechtigheid najaagde, is aan de wet niet toegekomen. Waarom niet? Omdat het hierbij niet uitging van geloof, maar van vermeende werken." (Romeinen 9:30-32). Hier staat dat de Joden gerechtigheid najaagden, maar daarbij gingen ze niet uit van geloof maar van werken. Ze dachten werkelijk dat ze door het uiterlijk naleven van de letter van de wet, voor God rechtvaardig konden zijn.

Op die twee dingen steunde hun overtuiging dat het geestelijk wel goed met hen zat. Jezus prikte daar in Johannes 8 doorheen. Hij ontmaskerde hun valse zekerheid. Hij zei: "Zo kom je er niet. Jullie zijn wel natuurlijk nageslacht van Abraham, maar jullie daden laten zien dat jullie de duivel tot vader hebben (Joh. 8:44). Er is bekering nodig. Als je gerechtigheid niet overvloediger is dan van die van de farizeeën, dan kom je het koninkrijk niet binnen" (Mattheus 5:20). Paulus valt Hem daarin bij als hij schrijft: "*niet allen, die van Israël afstammen, zijn Israël*" (Romeinen 9:6). Alleen als je het geloof en de geloofsgehoorzaamheid van Abraham hebt, hoor je werkelijk bij het volk van God.

Als je zo denkt als de joden deden, kun je de val van Israël niet begrijpen. Want als ze gelijk zouden hebben dan zou de val van Israël in strijd zijn met de onvoorwaardelijke uitverkiezing van Israël. Ze dachten: "We zijn deel van het uitverkoren volk, dus we zijn daardoor automatisch behouden. Het enige wat we moeten doen is ons uiterlijk aan de letter van de wet houden. En dat is goed mogelijk. Als we, als kinderen van Abraham niet automatisch behouden worden dan verbreekt God zijn verbond." Die gedachte corrigeert Paulus in Romeinen 9:6-24.

Net zoals Jezus de joden er op wees dat het niet genoeg is om natuurlijk nageslacht van Abraham te zijn, wijst Paulus er hier, in Romeinen 9, op dat niet iedere natuurlijke nakomeling van Abraham in Gods ogen automatisch deel uitmaakt van Israël. Om die voor de Joden schokkende gedachte te ondersteunen, wees Paulus op de geschiedenis van Isaac en Ismaël en van Jakob en Esau. Hij zegt: "Kijk maar, wat ik zeg is niet zo vreemd, Er is een Bijbels precedent. God heeft al vaker laten blijken dat natuurlijke afstamming van Abraham niet automatisch betekent dat je bij Zijn volk hoort. Dat blijkt uit Gods handelen met Isaac en Ismael en uit zijn handelen met Jakob en Esau." Ismaël was natuurlijk nageslacht van Abraham en Esau was via Jakob ook natuurlijk nageslacht van Abraham en toch hoorden ze niet bij het uitverkoren volk. De redenering van Paulus is als volgt: Toen heeft God zoiets gedaan en nu, in de tijd van Jezus en de apostelen, heeft God opnieuw zoiets gedaan. Deze keer worden alleen de joden die in Jezus geloven tot geestelijk nageslacht van Abraham gerekend.

De overeenkomst is dus dat zowel in de tijd van de aartsvaders, als nu, in de tijd van Jezus en Paulus, niet ieder die natuurlijk nageslacht van Abraham is daardoor automatisch bij het volk van God hoort⁴. Dat is de parallel, maar er is ook een verschil. Bij Isaac en Ismaël en bij Jacob en Esau ging het om de lijn van de Messias. Nu staat het eeuwig behoud of verloren gaan op het spel.

Kortom, Paulus heeft vanuit de Bijbel bewezen dat de verwerping van de ongelovige joden in overeenstemming is met wat God eerder had gedaan met het nageslacht van Abraham.

(2). De oorzaak van de val van Israel

"Wat zullen wij dan zeggen? Dit: heidenen, die geen gerechtigheid najaagden, hebben gerechtigheid verkregen, namelijk gerechtigheid, die uit geloof is; doch Israël, hoewel het een wet ter gerechtigheid najaagde, is aan de wet niet toegekomen. Waarom niet? Omdat het

⁴ Nog een overeenkomst is dat in beide gevallen de verkiezing niet op grond van eigen verdienste is. Dat was zo bij Isaac en Jakob. En dat is ook nu het geval bij de joden die in Jezus geloven. Het enige wat zij gedaan hebben is hun geloof op Jezus stellen, ze hebben hun behoud niet verdiend (Romeinen 4:5-8). Ook hun verkiezing is niet op grond van goed of kwaad dat ze hebben gedaan.

hierbij niet uitging van geloof, maar van vermeende werken. Zij hebben zich gestoten aan de steen des aanstoets, gelijk geschreven staat: Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoets en een rots der ergernis, en wie op hem zijn geloof bouwt, zal niet beschaamd uitkomen. "
(Romeinen 9:30-31)

Paulus legt in zijn betoog ook uit waarom Israel is gevallen. Hij legt uit hoe het kwam dat het door God verworpen is. Israel jaagde op een verkeerde manier naar gerechtigheid. Ze dachten dat ze door uiterlijke wetsonderhouding gerechtigheid voor God konden bereiken. Ze gingen niet uit van geloof, maar van werken. Ze hebben zich gestoten aan de boodschap van de rechtvaardiging door het geloof. Ze hebben geweigerd het evangelie dat Jezus en de apostelen hen voor hebben gehouden te aanvaarden. Ongeloof is de reden van hun val.

"zij zijn door hun ongelooft weggebroken" (Romeinen 11:20)

"Maar ook zij zullen, wanneer zij niet bij hun ongelooft blijven, weder geënt worden"
(Romeinen 11:23)

Let op wat er niet staat. Er staat niet dat de joden Jezus niet hebben aangenomen omdat ze niet uitverkoren waren. Uitverkoren hier opgevat op calvinistische wijze. Dat was niet de reden. De reden die hier wordt gegeven, is hun ongelooft. Ze hebben geweigerd Jezus en de apostelen te geloven. Dat heeft hun val veroorzaakt. En of iemand al of niet gelooft is de eigen vrije keuze van ieder mens. Zie de hoofdstukken 1,2,3 en 4 over de onmacht en verblinding van de mens. En hoofdstuk 10 waar de calvinistische leer dat het geloof een gave van God is, wordt weerlegd.

Het beroep dat het calvinisme doet op Romeinen 9:16 om hun overtuiging te onderbouwen dat het behoud niet afhangt van de eigen wil is misplaatst. In Romeinen 9:16 staat: *"Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt."* Het calvinisme zegt: "Zie je wel, alles hangt af van de keuze van God, de wil van de mens speelt geen rol." Maar het calvinisme leest ook hier weer de eigen leer in het vers. Dit vers legt uit dat een mens niet door eigen inspanning behouden kan worden. Je wordt niet behouden door met je eigen wilskracht en inzet de wet te onderhouden (lopen, willen). Je wordt behouden uit genade, door het geloof in het plaatsvervangend sterven van Jezus. God ontfermt zich over de mensen die geloven, Hij ontfermt zich niet over degenen die door eigen wilskracht en inspanning (die door willen en lopen) proberen om zelf rechtvaardig te zijn.

(3) God had het zo gepland

Nu komen we bij het volgende argument dat Paulus gebruikt in zijn antwoord op de vragen die de val van Israël opriep. Hij wijst er op dat God niet verrast was door het ongelooft van de joden. Hij had door de profeten voorzeggd dat dit ging gebeuren. Het stond in het Oude Testament. Israël zou geestelijk vallen en er zou een ander volk, samengesteld uit joden en heidenen, komen.

"En dat zijn wij, die Hij geroepen heeft, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de heidenen, gelijk Hij ook bij Hosea zegt: Ik zal niet-mijn-volk noemen: mijn-volk, en de niet-geliefde: geliefde. En het zal geschieden ter plaatse, waar [tot hen] gezegd was: gij zijt mijn volk niet, daar zullen zij genoemd worden: zonen van de levende God. En Jesaja roept over Israël uit: Al was het getal der kinderen Israëls als het zand der zee, het overschot zal behouden worden; want wat Hij gesproken heeft, zal de Here doen op de aarde, volledig en snel.

En gelijk Jesaja tevoren gezegd had: Indien de Here Sebaot ons geen zaad overgelaten had, als Sodom zouden wij geworden zijn en aan Gomorra zouden wij gelijk gemaakt zijn." (Romeinen 9:25-29)

Hetzelfde staat in Handelingen 15. "*Mannen broeders, hoort naar mij! Simeon heeft uiteengezet, hoe God van meet aan erop bedacht geweest is een volk voor zijn naam uit de heidenen te vergaderen. En hiermede stemmen overeen de woorden der profeten, gelijk geschreven staat: Daarna zal Ik wederkeren en de vervallen hut van David weder opbouwen, en wat daarvan is ingestort, zal Ik weder opbouwen, en Ik zal haar weder oprichten, opdat het overige deel der mensen de Here zoeken, en alle heidenen, over welke mijn naam is uitgeroepen, spreekt de Here, die deze dingen doet welke van eeuwigheid bekend zijn." (Handelingen 15:14-18)*

God had het zo gepland dat door de val van Israël het heil tot de heidenen zou komen. Daar is Hij van meet af aan op bedacht geweest.

"Ik vraag dan: zij zijn toch niet zo gestruikeld, dat zij wel vallen moesten? Volstrekt niet! Door hun val is het heil tot de heidenen gekomen" (Romeinen 11:11,12).

Jullie wijzen het evangelie af? Dan wenden wij ons nu naar de heidenen, die zullen het wel aannemen. (Handelingen 13:47, 18:6, 28:28)

Door de aan ons, heidenen, betoonde ontferming zullen de joden uiteindelijk ook ontferming vinden. "*Want evenals gij eertijds aan God ongehoorzaam waart, maar nu ontferming hebt gevonden door hun ongehoorzaamheid, zo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geworden, opdat door de u betoonde ontferming ook zij thans ontferming zouden vinden. Want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen."* (Romeinen 11:30-32)

Alhoewel de val van Israel door God voorzegt en gepland was, hebben de joden toch vrijwillig, uit eigen beweging Jezus afgewezen. "*Ik vraag dan: zij zijn toch niet zo gestruikeld, dat zij wel vallen moesten? Volstrekt niet!"* (Romeinen 11:11).

Omdat God alwetend is, weet Hij van te voren hoe de mensen uit vrije wil in allerlei situaties zullen reageren. God heeft die reacties opgenomen in zijn plan. Dat heeft hij ook gedaan met de vrije keuze die de joden hebben gemaakt, toen ze Jezus verwierpen. Zo stuurt God toch alle dingen, terwijl de mens toch binnen zekere grenzen zelf vrije keuzes maakt. Dit wordt besproken in bijlage A die gaat over het bestuur van God en de vrije wil van de mens.

(4) Is God dan niet onrechtvaardig?

Wat hierboven besproken is roept de vraag op of God dan niet onrechtvaardig is, om dit allemaal zo te doen en te plannen (Romeinen 9:14, 19). Is God niet onrechtvaardig als Hij zomaar een groot aantal mensen van het uitverkoren volk verwerpt? En als Hij het allemaal zo gepland heeft, hoe kan Hij hen dan nog verantwoordelijk houden?

Wat antwoordt Paulus op deze vragen? "*Zou er onrechtvaardigheid zijn bij God? Volstrekt niet.*" (Romeinen 9:14).

"Wat zullen wij dan zeggen: Zou er onrechtvaardigheid zijn bij God? Volstrekt niet! Want Hij zegt tot Mozes: Over wie Ik Mij ontferm, zal Ik Mij ontfermen, en jegens wie Ik barmhartig ben, zal Ik barmhartig zijn. Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt. Want het schriftwoord zegt tot Farao: Daartoe heb Ik

u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreid zou worden over de gehele aarde. Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil. Gij zult nu tot mij zeggen: Wat heeft Hij dan nog aan te merken? Want wie wederstaat zijn wil? Maar gij, o mens! wie zijt gij, dat gij God zoudt tegenspreken? Zal het geboetseerde soms tot zijn boetseerder zeggen: Waarom hebt gij mij zo gemaakt? Of heeft de pottebakker niet de vrije beschikking over het leem om uit dezelfde klomp het ene voorwerp te vervaardigen tot eervol, het andere tot alledaags gebruik? En als God nu, zijn toorn willende tonen en zijn kracht bekend maken, de voorwerpen des toorns, die ten verderve toebereid waren, met veel lankmoedigheid verdragen heeft – juist om de rijkdom zijner heerlijkheid bekend te maken over de voorwerpen van ontferming, die Hij tot heerlijkheid heeft voorbereid?" (Romeinen 9:14-23)

Net zoals God bij Isaac en Esau het recht had om te kiezen langs welke weg de lijn van de Messias zou lopen. Zo heeft Hij ook het recht om de weg tot behoud te kiezen. Hij heeft er voor gekozen om zich te ontfermen over mensen die geloven. En om de ongelovigen, die Jezus verwerpen, te verharden. Hij ontfermt Zich over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil. (In 7.3. wordt de verharding van het ongelovige deel van Israël nader besproken.)

Paulus vervolgt zijn betoog: "*Gij zult nu tot mij zeggen: Wat heeft Hij dan nog aan te merken? Want wie wederstaat zijn wil?"* (Romeinen 9:19). God had het toch zo gepland dat Israël zou vallen? Als dat zo is, dan kun je Israël toch niet aanrekenen dat ze Jezus hebben verworpen "*want wie wederstaat zijn wil?"*".

Deze redenering klopt niet. Dat wordt besproken in bijlage A. Alhoewel God alles stuurt, is de mens toch vrij om voor of tegen God te kiezen. Maar daar gaat Paulus hier niet op in. Wat Hij wel doet is uitleggen dat het ongeoorloofd is om zulke vragen op te werpen. We hebben als mensen het recht niet om God te bekritisieren: "*Wie zijt gij o mens dat gij God zoudt tegenspreken"* (Romeinen 9:20). Als we God bekritisieren vergeten we onze positie, dan vergeten we dat we slechts schepselen zijn. De almachtige God kan met ons doen wat Hem behaagt.

"Maar gij, o mens! wie zijt gij, dat gij God zoudt tegenspreken? Zal het geboetseerde soms tot zijn boetseerder zeggen: Waarom hebt gij mij zo gemaakt? Of heeft de pottebakker niet de vrije beschikking over het leem om uit dezelfde klomp het ene voorwerp te vervaardigen tot eervol, het andere tot alledaags gebruik?" (Romeinen 9:20,21)

God heeft als Schepper de macht om te besluiten om de mensen die in geloof voor Hem kiezen tot een eervol voorwerp te maken. En om de mensen die Hem verwerpen tot een voorwerp voor alle daags gebruik. Hij heeft het recht om zich te ontfermen over wie geloven en hen tot voorwerpen met eervolle bestemming te maken. En Hij heeft de macht en het recht om mensen die weigeren te geloven te verharden. Ook al denken de ongelovige joden dat dit onrechtvaardig is omdat ze nageslacht van Israël zijn.

(5) Alleen een Jood die ook innerlijk besneden is, is een ware Jood

Omdat het belangrijk is om dit goed te begrijpen een korte herhaling en uitbreiding van wat in de inleiding hierboven, in punt 7.1, al gezegd is over dit onderwerp.

Het volk Israël was collectief uitverkoren (Deuteronomium 7:7; 1 Koningen 3:8, Psalm 135:4, Jesaja 45:4). Maar om behouden te worden moest iedere jood persoonlijk antwoorden met geloof. Zo was het in het Oude Testament. De weg tot behoud is nooit anders geweest dan

door het geloof. Paulus bewijst dat in Romeinen 4 met behulp van de voorbeelden van Abraham en David.

"De rechtvaardige zal door zijn geloof leven." (Habakuk 2:4) Met het citeren van dit vers uit Habakuk begint Paulus in de Romeinen brief de uiteenzetting van het evangelie van de rechtvaardiging door het geloof (Romeinen 1:17). Later herhaalt hij dat nog een keer in de Galatenbrief (Galaten 3:11). Door dat vers te citeren onderstreept Hij dat Hij geen nieuwe boodschap brengt. Ook het Oude Testament zegt dat een mens door persoonlijk geloof behouden moet worden.

(6) De verharding is niet volledig

We komen nu bij het volgende argument. Laten we, voor we dat bespreken, kort herhalen wat Paulus tot nu toe heeft gezegd.

+ Hij heeft uitgelegd dat niet ieder die natuurlijk nageslacht is ook geestelijk nageslacht van Abraham is. Daarom is de val van de ongelovige joden niet vreemd, in het licht van het Oude Testament. God selecteerde ook toen, zoals ook nu weer het geval is.

+De val van Israel was volgens plan. Het was door de profeten aangekondigd.

+ God is niet onrechtvaardig om straks de ongelovige joden te straffen, ook al was wat ze gedaan hebben onderdeel van Gods plan. En God is niet onrechtvaardig in zijn soevereine besluit om zich te ontfermen over wie geloven en om te verharden die het evangelie verwerpen. Als Schepper heeft Hij daartoe het recht en de macht. Hij heeft in zijn vrijmacht besloten om zijn genade groot te maken in degenen die geloven en om zijn lankmoedigheid en zijn heiligheid en toorn tegen de zonde te verheerlijken in degenen die niet geloven.

Nadat hij het bovenstaande heeft uitgelegd wijst Paulus er op dat de verharding van Israel niet volledig is. Er is een deel van Israel dat wel gelooft.

In het grootste deel van Romeinen 9-11 spreekt Paulus over het joodse volk als collectief. Zo kijkt hij naar de Joden. Hij voert het volk Israel zelfs op alsof het één persoon is die handelt. Zie bijvoorbeeld wat Paulus in Romeinen 11:7 zegt: *"Wat dan? Hetgeen Israël najaagt, heeft het niet verkregen"*. Paulus stelt Israel hiervoor als een eenheid die handelt. Israel jaagde iets na, maar heeft het niet verkregen.

Paulus nuanceert dat echter. Omdat Hij vanuit het collectief redeneert stelt Hij het iets te donker voor, als hij zegt dat Israel het niet verkregen heeft doordat het een gerechtigheid uit werken najaagde. Want binnen het volk is er een uitverkoren deel. En dat heeft het wel verkregen. *"Wat dan? Hetgeen Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard, gelijk geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot de dag van heden."* (Romeinen 11:7,8)

Hij wijst er op dat niet het gehele volk is gevallen. Er is een deel dat niet de weg van het ongelooft heeft gekozen. Het is een overblijfsel, een restant. Er is nog wat overgebleven. Het gaat om de gelovige Joden. De gelovige Joden vormen het geestelijke Israel binnen het natuurlijke Israel. Zij zijn joden die niet allen uiterlijk besneden zijn, ze zijn ook innerlijk door het geloof in Jezus besneden (Kolossenzen 2:11,12).

"En Jesaja roept over Israël uit: Al was het getal der kinderen Israëls als het zand der zee,

het overschot zal behouden worden; want wat Hij gesproken heeft, zal de Here doen op de aarde, volledig en snel. En gelijk Jesaja tevoren gezegd had: Indien de Here Sebaot ons geen zaad overgelaten had, als Sodom zouden wij geworden zijn en aan Gomorra zouden wij gelijk gemaakt zijn" (Romeinen 9:27-29).

Het bestaan van een overblijfsel van Joden die in Jezus geloven is een teken en bewijs dat God het volk Israel niet definitief heeft los gelaten.

"Ik vraag dan: God heeft zijn volk toch niet verstoten? Volstrekt niet! Ik ben immers zelf een Israëliet, uit het nageslacht van Abraham, van de stam Benjamin. God heeft zijn volk niet verstoten, dat Hij tevoren gekend heeft. Of weet gij niet, wat het schriftwoord zegt in (de geschiedenis van) Elia, als hij Israël bij God aanklaagt: Here, uw profeten hebben zij gedood, uw altaren hebben zij omvergehaald; ik ben alleen overgebleven en mij staan zij naar het leven. Maar wat zegt de godsspraak tot hem? Ik heb Mij zeventuizend man doen overblijven, die hun knie voor Baäl niet hebben gebogen. Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een overblijfsel gelaten naar de verkiezing der genade. Indien het nu door genade is, dan is het niet meer uit werken; anders is de genade geen genade meer. Wat dan? Hetgeen Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard, gelijk geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot de dag van heden." (Romeinen 11:1-8)

Om zijn punt te onderstrepen wijst Paulus onder meer op zichzelf. Hij is immers een gelovige Jood en het levende bewijs dat er ook Joden zijn die in Jezus geloven. En Hij wijst op de parallel met de tijd van Elia. Net als er in de tijd van Elia een restant was dat niet meeding in de afval uit die tijd, zo was er ook op het moment dat Paulus dit schreef een groep joden die niet mee was gegaan in de verwerping van Jezus. Zoals er in de tijd van Elia een groep Joden was die weigerden om naast Jahweh de Baals als God te erkennen, zo is er in deze tijd een groep van Joden die in Jezus geloven.

God roept in elke generatie elk joods mens tot bekering. Het evangelie is nog steeds in de eerste plaats voor de Jood (Romeinen 1:16). Sommigen kiezen er voor om in Jezus te geloven. Ze begrijpen dat ze door genade en niet door werken behouden moeten worden. Vandaar dat Paulus hier spreekt over het "overblijfsel naar de verkiezing der genade"⁵ (Romeinen 11:5). God had hen, op grond van het werk van Christus, genade aangeboden en ze waren daar in geloof op ingegaan. Ze waren door genade en niet door werken behouden.

Zoals we in hoofdstuk 6 hebben gezien, verkiest God mensen op grond van voorzien geloof (1 Petrus 1:1,2). God weet welke mensen uit vrije wil voor Hem zullen kiezen. Die mensen heeft Hij uitverkoren om allerlei zegeningen te ontvangen. De Joden die in Jezus geloven worden daarom het uitverkoren deel van het volk genoemd. "*Wat dan? Hetgeen Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard, gelijk geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot de dag van heden.*" (Romeinen 11:7,8).

Alle Joden kregen de kans om Jezus te aanvaarden. God gaf hen veel licht, door de wonderen en tekenen waarmee Hij de prediking van Jezus en de apostelen bevestigde. De Joden die geloofden ontvingen van God de gerechtigheid door het geloof. De anderen die ondanks al het licht dat ze ontvangen hadden, weigerden om te geloven, werden vanwege hun ongelooft door God verhard. (Zie de hoofdstukken 3 en 4 over verblinding en verharding.)

⁵ Het calvinisme heeft een eigen speciale invulling van het begrip genade. Dat wordt besproken in bijlage G.

(7) De val is niet definitief, de verharding is tijdelijk

We komen nu bij het laatste argument dat Paulus naar voren brengt. Het laatste argument uit een rij van argumenten waarmee hij aantoont dat de beloften aan Israel, als volk, niet vervallen zijn.

Hij wijst er op dat de verharding die over een groot deel van het volk gekomen is, slechts tijdelijk is. Israël is op het moment in een gevallen toestand. Maar daar komt een einde aan. Paulus kondigt namens God de komende bekering van het volk aan. Uit de profetie weten we dat dit in de eindtijd zal gebeuren⁶.

"Want, broeders, opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen binnengaat, en aldus zal gans Israël behouden worden, gelijk geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden. En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem. " (Romeinen 11:25-27)

Israël is verhard. Hierboven is al besproken dat die verharding maar gedeeltelijk was. En hier zegt Paulus dat die verharding ook maar tijdelijk is. Hij duurt voort *"totdat de volheid der heidenen binnengaat"*. Als dat is gebeurd, zal daarna geheel Israël tot bekering komen en behouden worden.

Het was geen geheimenis dat Israël zich massaal zou bekeren. Let op het *"gelijk geschreven staat"* (Romeinen 11:8). Het was wel een verborgenheid dat dit zal gebeuren nadat de volheid der heidenen is binnengegaan.

In Handelingen 15:14-16 is er sprake van dezelfde volgorde. God verzamelt een volk voor zijn naam uit de heidenen. En als dat gedaan is, keert Hij zich weer tot Israël. Dan gaat Hij de vervallen hut van David herstellen. Dan komt er een nationaal en geestelijk herstel van Israel.

Na de val komt er straks ook een nationale opstanding. Er komt een einde aan de gedeeltelijke verharding. Israël, als collectief, als geheel, komt tot geloof aan het einde van de grote verdrukking. Dat gaat gebeuren omdat Gods genadegaven en roeping onberouwelijk zijn. Het komt in orde, God houdt zich aan Zijn verbonden met Israël, Hij komt zijn beloften na. *"Zij zijn naar het evangelie vijanden om uwentwil, naar de verkiezing zijn zij geliefden om der vaderen wil. Want de genadegaven en de roeping Gods zijn onberouwelijk. Want evenals gij eertijds aan God ongehoorzaam waart, maar nu ontferming hebt gevonden door hun ongehoorzaamheid, zo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geworden, opdat door de u betoonde*

⁶ Zie bijvoorbeeld Zacharia 12:10-12. Op het moment dat het volk zich massaal bekeert, zullen ook zij deel krijgen aan de uitstorting van de Heilige Geest.

'Daarna zal het geschieden, dat Ik mijn Geest zal uitstorten op al wat leeft, en uw zonen en uw dochters zullen profeteren . . . Ook op de dienstmaagden zal Ik in die dagen mijn Geest uitstorten. Ik zal wonderen geven in de hemel en op de aarde . . . voordat de grote en geduchte dag des Heren komt. En het zal geschieden, dat ieder die de naam des Heren aanroept, behouden zal worden, want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals de Here gezegd heeft: en tot de ontkomenen zullen zij behoren, die de Here zal roepen.' Joël 2:28-32. Het is duidelijk dat het slot van deze profetie met de bekering van de Joden nog vollediger in vervulling zal gaan. Vollediger dan bij de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag (Zie Hand. 2:16-21). De volledige vervulling van de profetie van Joel komt nog, de uitstorting op de pinksterdag was slechts een gedeeltelijk vervulling. Let op wat er gezegd wordt over tekenen aan de hemel. Dit plaatst de profetie in de eindtijd.

ontferming ook zij thans ontferming zouden vinden. Want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen." (Romeinen 11:28-32)

(8) Een merkwaardig soort uitverkorenen

"Zij zijn naar het evangelie vijanden om uwentwil, naar de verkiezing zijn zij geliefden om der vaderen wil." (Romeinen 11:28)

Een natuurlijke jood behoort bij het volk Israël. Israël is collectief uitverkoren en daarom zegt Paulus over de ongelovigen joden uit zijn tijd dat ze naar de verkiezing nog steeds geliefden zijn: *"naar de verkiezing zijn zij geliefden omwille van de vaderen"*. Terwijl ze op hetzelfde moment, omdat ze het evangelie verwierpen, vijanden waren: *"zij zijn naar het evangelie vijanden"*.

Een merkwaardig soort uitverkoren zijn dat. Ongelovig en vijandig, maar nog steeds naar de verkiezing geliefden omwille van de vaderen, omdat ze onderdeel van het natuurlijke volk Israël zijn. Het volk waaraan God zich verbonden heeft met onvoorwaardelijke beloften.

(9) Wat er gebeurt verheerlijkt God

God openbaart Zijn grootheid in Zijn handelen met zowel de gelovigen als de ongelovigen. En Hij verheerlijkt zich in de weg die Hij met Israël en de heidenen gaat.

Gods heerlijkheid in Zijn handelen met gelovigen en ongelovigen

"En als God nu, zijn toorn willende tonen en zijn kracht bekend maken, de voorwerpen des toorns, die ten verderve toebereid waren, met veel lankmoedigheid verdragen heeft, juist om de rijkdom zijner heerlijkheid bekend te maken over de voorwerpen van ontferming, die Hij tot heerlijkheid heeft voorbereid?" (Romeinen 9:22,23)

God heeft besloten om zich te ontfermen over wie geloven en om te verharderen wie niet willen geloven. Hij verheerlijkt zich in beide groepen. In degenen die geloven maakt Hij de grootheid van zijn genade bekend. In hen demonstreert Hij wat zijn genade allemaal vermag. Dat doet Hij door mensen te redden die het niet verdienen en door ze te overladen met allerlei zegeningen. De mensen die er voor kiezen om te geloven heeft Hij tot heerlijkheid voorbereid. In de anderen demonstreert Hij zijn toorn en kracht, maar ook zijn lankmoedigheid. Hij verdraagt ze een tijd. Hij geeft ze tijd om zich te bekeren (2 Petrus 3:9, Openbaring 2:21). Maar als ze zich, nadat ze licht hebben ontvangen, niet willen bekeren dan verhardt Hij ze uiteindelijk. Net zoals de Farao uiteindelijk werd verhard, toen hij tegen beter weten in God niet wilde erkennen en gehoorzamen. Zie hoofdstuk 4. En uiteindelijk ontbrandt dan Gods rechtvaardige toorn.

God heeft voor degenen die er voor kiezen om te geloven een bestemming en plan. En God heeft voor degenen die weigeren om te geloven ook een plan. De mensen die weigeren te geloven heeft hij ten verderve toebereid. De mensen die wel geloven tot heerlijkheid.

Gods heerlijkheid in zijn weg met Israël en de heidenen

In Romeinen 9,10 en 11 legt Paulus uit hoe het kan dat het uitverkoren Joodse volk de eigen Messias heeft verworpen. Hij legt uit dat het onderdeel was van Gods plan. De val van Israël zette een kettingreactie in gang. Omdat de Joden de Messias verwierpen wendde God Zich met het evangelie tot de heidenen. Dit zal weer leiden tot de bekering van de Joden. En in dit alles maakt God zijn wijsheid die dit zo bedacht heeft en zijn genade groot. Want allen

worden gered door zijn ontferming. Paulus overziet Gods wonderbare plan en wegen met het volk Israël en de heidenen en reageert met een lofprijzing over de wijsheid van God: "*O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!*" (Romeinen 11:33)

"Want, broeders, opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen binnengaat, en aldus zal gans Israël behouden worden, gelijk geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden. En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem.

Zij zijn naar het evangelie vijanden om uwentwil, naar de verkiezing zijn zij geliefden om der vaderen wil. Want de genadegaven en de roeping Gods zijn onberouwelijk. Want evenals gij eertijds aan God ongehoorzaam waart, maar nu ontferming hebt gevonden door hun ongehoorzaamheid, zo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geworden, opdat door de u betoonde ontferming ook zij thans ontferming zouden vinden. Want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen.

O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!

Want: wie heeft de zin des Heren gekend? Of wie is Hem tot raadsman geweest?

Of wie heeft Hem eerst iets gegeven, waarvoor hij vergoeding ontvangen moet?

Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen." (Romeinen 11:25-36)

Alles loopt uit op de verheerlijking van God. In plaats dat de val van Israël God onteert, zal het uiteindelijk juist meewerken aan de verheerlijking van God.

(10.) Het gedeelte (Romeinen 9 tot en met 11) eindigt met een positieve noot

"Want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen."

(11.) De conclusie

We hebben gezien hoe Paulus antwoord heeft gegeven op de vraag hoe het kan dat de Joden uit de tijd van Jezus en de apostelen hun eigen Messias hebben verworpen. Hij heeft aangetoond dat het woord van God niet vervallen is. God zal al zijn beloften aan het volk Israël ten volle vervullen. De val van Israël is niet volledig en slechts tijdelijk. Ook is de val van Israël een onderdeel van Gods plan. Dit moest gebeuren. God had gepland om zowel de Joden als de heidense volken onder de zonde te besluiten, om zich daarna over allen te ontfermen. God is niet onrechtvaardig als hij Joden die onderdeel waren van het natuurlijk volk Israël verwerpt omdat ze niet in Jezus geloven. Hij heeft de vrijmacht om er voor te kiezen om Zich te ontfermen over mensen die in Jezus geloven en om de mensen die weigeren in Jezus te geloven te verharden. Dit alles loopt uit op de verheerlijking van God.

7.3. Een nadere bespreking van enkele belangrijk gedeelten van Romeinen 9

We zullen nu dieper ingaan op enkele onderdelen van Romeinen 9. Hierbij is enige herhaling van wat hierboven is besproken onvermijdelijk.

(1) De verkiezing van Jakob boven Esau

"Maar dit niet alleen; daar is ook Rebekka, bevrucht van één man, onze vader Isaak. Want toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan – opdat het verkiezend voornemen Gods zou blijven, niet op grond van werken, maar op grond daarvan, dat Hij riep, – werd tot haar gezegd: De oudste zal de jongste dienstbaar zijn, gelijk geschreven staat: Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat." (Romeinen 9:10-13)

+ Verkiezing gaat hier niet over eeuwig behoud

De Bijbel spreekt hier over Gods verkiezend voornemen (Romeinen 9:11). Maar met deze verkiezing wordt niet een verkiezing tot behoud bedoeld. Het gaat om Gods keuze waarlangs de lijn van de Messias zou gaan. God koos het kind uit op wie Zijn beloften aan Abraham zouden overgaan. God koos voor Jakob en niet voor Esau.

+ Dat God besloot om de beloften van Abraham op Jakob te doen overgaan, sloot de mogelijkheid tot behoud van Esau niet uit.

Dat is zo omdat het bij de uitverkiezing van Jakob niet gaat om het eeuwig behoud, maar om de keuze van de lijn waarlangs de Messias zou komen. Wie zou drager worden van de beloften van het verbond met Abraham?

Ook al was Esau niet uitgekozen om deze eer te ontvangen, dat betekende niet dat Esau niet behouden kon worden. Hij kon nog steeds in God geloven en zo behouden worden. In het Oude Testament kon ieder mens behouden worden door het geloof (Romeinen 4), die weg stond ook voor Esau open.

+ Het ging om volken, niet om het individu

God had bij zijn mededeling aan Rebekka niet zozeer Jacob en Esau individueel op het oog, maar de volken die uit hen zouden groeien. Dat blijkt duidelijk uit het verslag in Genesis 25. *"En de kinderen stieten in haar binnenste tegen elkander. Toen zeide zij: Indien het aldus gesteld is, waarom overkomt mij dat? Daarop ging zij om de HERE te vragen. En de HERE zeide tot haar: Twee volken zijn in uw schoot, en twee natiën zullen zich scheiden uit uw lichaam; de ene natie zal sterker zijn dan de andere, en de oudste zal de jongste dienstbaar wezen." (Genesis 25:22-23)*

Rebekka merkte dat er iets aan de hand was in haar binnenste, toen ze zwanger was. Ze vroeg aan God wat er aan de hand was. Let op wat God tegen haar zei. God zei niet: "Twee zonen zijn in uw schoot". Nee, Hij zei: *"Twee volken zijn in uw schoot, en twee natiën zullen zich scheiden uit uw lichaam, de ene natie zal sterker zijn dan de andere"*.

God dacht aan de volken die uit de beide kinderen in de schoot van Rebekka zouden voortkomen. God had besloten dat het volk Israel (Jakob) sterker zou zijn dan het volk Edom (Esau). *"en de ene natie zal sterker zijn dan de andere"*. God koos de Joden uit als het volk dat de beloften van Abraham zou erven. De beloofde verlosser zou uit de joden voortkomen. Het heil is uit de Joden.

Het gaat hier om uitverkiezing als volk, als collectief. Het Oude Testament laat duidelijk zien dat Israël, als collectief, door God was uitverkoren (Deuteronomium 7:7 / 1 Koningen 3:8 / Psalm 135:4 / Jesaja 45:4).

Als je naar de levens van Jakob en Esau kijkt, dan wordt bevestigd dat het bij de profetie over Jakob en Esau om de volken ging die uit hen zouden groeien. Onderdeel van de profetie was de aankondiging: *"de oudste zal de jongste dienstbaar zijn"*. Maar in de levens van Jakob en Esau is die profetie niet vervuld. Esau heeft Jakob nooit gediend. Jakob is voor hem gevlucht.

Dat is niet echt gediend worden. En toen Jakob terug kwam van zijn verblijf bij Laban stelde hij zich op als knecht van Esau:

- Jacob boog voor Esau, zeven maal (Genesis 33:3)
- Jacob noemde Esau Heer (Genesis 33:8)
- Jacob noemde zichzelf dienstknecht van Esau (Genesis 33:5)

De profetie dat de oudste de jongste zou dienen is gedeeltelijk vervuld onder David, toen David Edom veroverde (2 Samuel 8:13,14). Maar deze profetie zal pas volledig vervuld worden in het komende duizendjarig rijk⁷. Waar Israël aan het hoofd van de volken zal staan.

Dat het bij Jakob en Esau om een collectieve uitverkiezing, een uitverkiezing van volken, ging, wordt ook bevestigd door het andere citaat dat Paulus in Romeinen 9:13 geeft: "*Jakob heb ik liefgehad, maar Esau heb ik gehaat*". Dat zullen we nu bespreken.

(2) Esau heb ik gehaat

"Want toen de kinderen nog niet geboren waren werd tot haar gezegd: De oudste zal de jongste dienstbaar zijn gelijk geschreven staat: Jakob heb ik liefgehad, maar Esau heb ik gehaat." (Romeinen 9:11,12)

+ De twee citaten uit het Oude Testament

In Romeinen 9:11,12, citeert Paulus twee keer uit het Oude Testament. Het eerste citaat is "*de oudste zal de jongste dienstbaar zijn*" (Genesis 25:23) en het tweede citaat is "*Toch heb ik Jakob liefgehad, maar Esau heb ik gehaat*" (Maleachi 1:3).

+ Het verband tussen de twee citaten

"Maar dit niet alleen; daar is ook Rebekka, bevrucht van één man, onze vader Isaak. Want toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan – opdat het verkiezend voornemen Gods zou blijven, niet op grond van werken, maar op grond daarvan, dat Hij riep, – werd tot haar gezegd: De oudste zal de jongste dienstbaar zijn, gelijk geschreven staat: Jakob heb ik liefgehad, maar Esau heb ik gehaat." (Romeinen 9:10-12)

Paulus heeft in de voorgaande verzen, in Romeinen 9:6-9, uitgelegd dat natuurlijke nakomelingen van Abraham niet automatisch voor nakomelingen gelden. "*Want niet allen, die van Israël afstammen, zijn Israël*" (Romeinen 9:6). Als ondersteuning van zijn stelling wijst hij op Gods keuze om de lijn van de Messias via Isaac en via Jakob te laten lopen. Hij legt er de nadruk op dat het niet op grond van werken was, dat God voor Isaac en Jakob koos. God had dat al voor de geboorte aan Rebekka bekend gemaakt. Toen "*werd tot haar gezegd: De oudste zal de jongste dienstbaar zijn*". Als toelichting of bevestiging voegt Paulus er nog aan toe "gelijk geschreven staat: Jakob heb ik liefgehad, maar Esau heb ik gehaat." Het tweede citaat licht het eerste toe.

+ Het gaat in Maleachi niet om Jakob en Esau als persoon

Dat is logisch, want het citaat uit Maleachi is bedoeld als bekrachtiging van de profetie aan Rebekka. Het ene licht het andere toe. Immers, hierboven is aangetoond dat het citaat "*de oudste zal de jongste dienen*" niet op Jakob en Esau individueel slaat. Als het eerste citaat niet op Jakob en Esau individueel slaat, dan ook het tweede citaat niet. Het blijkt ook uit de tekst in Maleachi zelf.

⁷ Amos 9:11,12; Numeri 24:14-18

"Toch heb Ik Jakob liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat; Ik heb zijn bergen tot een woestijn gemaakt en zijn erfdeel aan de jakhalzen der woestijn prijsgegeven. Wanneer Edom zegt: Wij zijn verwoest, doch wij zullen de puinhopen weer opbouwen – zo zegt de HERE der heerscharen: Laten dezen bouwen, maar Ik zal afbreken; men zal het noemen: gebied der goddeloosheid, en: het volk waarop de HERE voor eeuwig toorn." (Maleachi 1:3,4)

Hier zegt God over Esau: *"Ik heb zijn bergen tot een woestijn gemaakt"*. Het gaat duidelijk om een land. God stelt Edom en Esau aan elkaar gelijk. *"Esau heb Ik gehaat"* betekent "Edom heb ik gehaat". Edom is *"het volk waarop de HERE voor eeuwig toorn."*

Ook Jakob staat hier voor het volk Israël. Als we in het Oude Testament de naam Jakob tegenkomen, dan staat dat altijd voor het volk Israël. Met uitzondering natuurlijk van de eigenlijke geschiedenis van Jakob, zoals die in Genesis staat. En als er in andere Bijbelgedeelten naar die geschiedenis wordt terugverwezen. Ook als het gaat om de verbondsnaam "de God van Abraham, Isaac en Jakob" wordt de persoon Jakob bedoeld. Maar in alle andere gevallen wordt met Jakob het volk Israël bedoeld⁸. Zo ook hier in Maleachi. Hetzelfde geldt ook voor het gebruik van de naam Esau (Edom). Die staat ook voor het volk Edom.

+ God had een goede reden voor zijn haat voor Edom (Esau)

De uitspraak *"Toch heb ik Jakob liefgehad en Esau gehaat"* (Maleachi 1:3) heeft God gedaan lang nadat de volken Jakob en Esau waren ontstaan. De andere uitspraak over het dienen van de jongste door de oudste is gedaan voordat de kinderen geboren waren.

Het eerste citaat "de oudste zal de jongste dienen" (Romeinen 9:12, Genesis 25:23) was, toen God die woorden uitsprak, een profetie. Het zag vooruit. De kinderen waren nog niet geboren, de twee volken waren nog niet ontstaan. Het ene volk, Jakob, zou sterker zijn dan het andere volk, Esau. Het ene volk, Esau, zou het andere, Jakob, dienen. Op dat tijdstip zei God niets over haten of liefhebben.

Het andere citaat *"Jakob heb ik liefgehad en Esau gehaat"* (Romeinen 9:13, Maleachi 1:3) ziet achterom. Het citaat komt uit het boek van de profeet Maleachi. Chronologisch gezien was Maleachi de laatste schriftprofeet van het Oude Testament. Op het moment dat God deze woorden door de mond van de profeet Maleachi uitsprak, bestonden de volken Israel en Edom al vele honderden jaren. Edom had zich in de eeuwen daarvoor herhaaldelijk zeer slecht gedragen tegenover het broedervolk Israel⁹. Toen God door Maleachi deze woorden sprak was er overvloedige reden voor God om Edom, als natie, te haten. Ze hadden zich consequent misdragen tegenover Israel. Het begon al in Numeri 20:14-21.

+ De betekenis in de Bijbel van het woord haten

Als we in de Bijbel het woord haten tegenkomen valt dat niet altijd precies samen met de betekenis die het woord haten in het Nederlands heeft. Het Hebreeuwse woord dat in het Nederlands met haten wordt vertaald kan ook beteken: "minder liefhebben". Of er haten wordt bedoeld zoals de betekenis is van het Nederlandse woord haten of dat er "minder liefhebben dan" mee wordt bedoeld, moet blijken uit het verband waarin het woord wordt gebruikt.

⁸ Enkele teksten van de vele teksten waar Jakob staat voor het gehele volk. Deuteronomium 32:9; Psalm 14:7. 24:6. 53:7. 78:21, enzovoorts. In Romeinen 11:26 citeert Paulus uit het Oude Testament en in dat citaat staat Jakob ook voor het volk. *"Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden"*

⁹ Zie bijvoorbeeld Amos 1:11, Ezechiël 36:5, Joel 3:19

Een illustratie van haten in de zin van minder liefhebben vinden we in het leven van Jakob. De Bijbel zegt dat hij zijn vrouw Lea, in vergelijking met zijn andere vrouw Rachel, haatte. *"En hij ging ook in tot Rachel, en had ook Rachel liever dan Lea; en hij diende bij hem nog andere zeven jaren. Toen nu de HEERE zag, dat Lea gehaat was, opende Hij haar baarmoeder; maar Rachel was onvruchtbaar."* (Genesis 29:30,31. SV)

Uit niets blijkt dat Jakob Lea haatte, zoals wij haten verstaan. Hij had haar "minder lief" dan Rachel. Dat is dan ook de reden dat moderne vertaling niet meer vertalen met haten, maar met "minder liefhebben". Dat is zo bij de NBG 51 en ook bij de HSV.

Haten betekende hier slechts dat Jakob dol was op Rachel en dat in vergelijking met zijn liefde voor Rachel zijn liefde voor Lea verbleekte.

Ook in het Nieuwe Testament vinden we enkele voorbeelden waar het woord haten dezelfde betekenis van minder liefhebben heeft.

"Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broeders en zusters, ja zelfs zijn eigen leven, die kan mijn discipel niet zijn." (Lucas 14:26)

Jezus zegt hier dat we onze eigen vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zusters moeten haten. Als we dat niet doen, kunnen we geen discipel van Hem zijn.

Het is duidelijk dat Jezus hier met haten iets anders bedoelt dan wij er onder verstaan. Het gaat om minder liefhebben. We moeten God liefhebben meer dan dat wij onze familieleden of zelfs ons eigen leven liefhebben.

De uitspraak Esau heb ik gehaat, als die al op Esau persoonlijk zou slaan (wat dus niet het geval is), bewijst nog niet dat God Esau heeft gehaat zoals wij haten verstaan en al helemaal niet dat God Esau van eeuwigheid, zonder enige aanleiding, zou haten omdat Hij daar een welbehagen in heeft. Of dat hij andere mensen zonder oorzaak zou haten.

+ God haat niet zonder oorzaak

We hebben het nu over haten in de zin van ergens een diepe afkeer van hebben, iets een gruwel en aanstoot vinden, er boos over zijn. De idee dat God op deze manier mensen haat zonder reden, omdat Hij daar een eeuwig welbehagen in heeft, is lijnrecht in strijd met vele andere Bijbelgedeelten waarin sprake is van Gods liefde voor alle mensen. God wil niet dat enig mens verloren gaat. *"Hij is lankmoedig jegens u, daar Hij niet wil, dat sommigen verloren gaan, doch dat allen tot bekering komen."* (2 Petrus 3:9). God was ten tijde van de profeet Maleachi kwaad op het volk Edom. Niet op grond van een verkiezend voornemen, maar omdat zij zich eeuwenlang misdragen hadden tegenover de joden.

(3) Esau en berouw

"Laat niemand een hoereerder zijn, of onverschillig als Esau, die voor één spijs zijn eerstgeboorterecht verkocht. Want gij weet, dat hij later, toen hij (toch) de zegen wilde erven, afgewezen werd, want toen vond hij geen plaats voor berouw, hoewel hij het onder tranen zocht" (Hebr. 12:16,17)

In sommige kringen binnen het calvinisme jaagt dit verhaal veel schrik aan. Het wekt ongerustheid bij mensen die een tijd onverschillig hebben geleefd ten opzichte van God en die Gods roepstemmen hebben genegeerd. De vraag is dan: is het voor mij te laat, zoals het voor Esau te laat was? Die schrik is niet terecht want ieder is vrij om zich tot God te wenden onder belijdenis van de zonden en als wij dat doen dat zal God ons vergeven. *"Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid."* (1 Johannes 1:9). Zie hoofdstuk 4 over verharding. .

Er staat dat Esau onverschillig was. Het kon hem allemaal niet schelen. Hij leefde in het "nu". Hij had honger en die moest gestild worden. Het eerstgeboorterecht, dat was nog zover weg. Later lezen we dat het hem toch erg dwars zat dat Jakob had genomen wat hij aan hem had verkocht. Toen Esau ontdekte dat Jakob zich door Isaac had laten zegenen met de zegen van Abraham, wilde hij toch zelf de zegen beërven. Maar Isaac had de zegen al weggegeven. Daarop pleitte Esau onder tranen bij Isaac: "hebt u dan niet nog een zegen?" Hij kreeg nog wel een zegen, echter niet de zegen van Abraham. Toen Esau ontdekte dat hem de zegen was ontstolen, was hij daar zeer van streek van. Hij gaf een luide en bittere schreeuw en hij zei tot zijn vader Isaac *"Zegen mij, ook mij, mijn vader."* (Genesis 27:34). *"Daarop zeide Esau tot zijn vader: Hebt gij slechts deze éne zegen, mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader! En Esau verhief zijn stem en weende."* (Genesis 27:38).

Er staat in Hebreëen 12 dat Esau geen plaats vond voor berouw, terwijl hij het wel zocht onder tranen. Uit het verslag in Genesis 27 blijkt dat Esau alleen spijt had van wat hij kwijt was. Daar weende hij over. Maar hij beseftte niet dat Hij door zo onverschillig te zijn over de zegen van Abraham, tegen God had gezondigd. Wat Esau had moeten doen is deze zonde aan God belijden en zich op die manier voor God verootmoedigen. Als Esau zijn zonde tegenover God had toegegeven en beleden dan had God hem vergeven. Zoals God een ieder vergeeft die zijn zonden belijdt (1 Johannes 1:9). Dat was het verschil tussen Esau en bijvoorbeeld David. David deed dat wel nadat hij met Batseba gezondigd had. Of met de verloren zoon. Die kwam bij de vader terug met schuldbelijdenis (Lucas 15:18).

Het was dus niet zo dat het onmogelijk was voor Esau om weer recht tegenover God te gaan staan. Hij had er wel spijt van dat hij zijn zegen kwijt was, maar zijn zonden belijden deed hij niet. Hij wilde niet tegenover God erkennen dat hij gezondigd had. In die zin vond hij geen plaats voor berouw.

(4) De verharding van de Farao en de verharding van Israel

"Wat zullen wij dan zeggen: Zou er onrechtvaardigheid zijn bij God? Volstrekt niet! Want Hij zegt tot Mozes: Over wie Ik Mij ontferm, zal Ik Mij ontfermen, en jegens wie Ik barmhartig ben, zal Ik barmhartig zijn. Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt. Want het schriftwoord zegt tot Farao: Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreed zou worden over de gehele aarde. Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil." (Romeinen 9:14-18)

Hieronder worden dit gedeelte van Romeinen 9 besproken. Wat volgt is gedeeltelijk een herhaling van wat in hoofdstuk 4, het hoofdstuk over de verharding, is besproken

+ God die ontfermt en die verhardt

"Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil." (Romeinen 9:18)

God is vrij om zich te ontfermen en vrij om te verharden. Uit de Bijbel weten we dat God dit niet in willekeur doet. Hij verhardt alleen die mensen die daar zelf aanleiding toe hebben gegeven. Zie hoofdstuk 4 over de verharding.

+ Over wie God zich ontfermt en wie Hij verhardt

God heeft in zijn vrijmacht besloten om zich te ontfermen over mensen die in Jezus geloven en Hij heeft besloten om mensen die Jezus afwijzen te verharden. Dat laatste was, in de tijd van Paulus, het geval met het overgrote deel van de Israëlieten.

"Wat dan? Hetgeen Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard, gelijk geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot de dag van heden."
(Romeinen 11:7,8)

+ De verharding van Israel was niet in willekeur

Israël had kans op kans gehad, de Joden hadden veel licht gehad, Jezus en de apostelen hadden onder hen gepredikt in de kracht van Gods Geest. God had de prediking overvloedig bevestigd door wonderen en tekenen (Handelingen 10:38, Hebrëen 2:4). Ieder kon weten dat Jezus en de apostelen door God gezonden waren. Een eerlijk man als Nicodemus gaf dat ook toe. Hij zei: *"wij weten, dat Gij van God gekomen zijt als leraar; want niemand kan die tekenen doen, welke Gij doet, tenzij God met Hem is"* (Johannes 3:2)

Voor het verwerpen van Jezus was er geen enkel excuus of verzachtende omstandigheid. Als mensen hardnekkig en in volle bewustheid, **tegen beter weten in**, door God gegeven licht verwerpen is Gods geduld op een bepaald moment op en dan volgt als oordeel verblinding en verharding.

"Wat dan? Hetgeen Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard, gelijk geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot de dag van heden."
(Romeinen 11:7,8)

Het uitverkoren deel heeft het verkregen. Dat zijn de Israëlieten waarvan God wist dat ze uit vrije wil voor Hem zouden kiezen als ze het evangelie zouden horen (Zie hoofdstuk 6). De mensen die tegen beter weten in tegen Hem kozen, die heeft God verhard door hun een geest van diepe slaap te geven.

+ Ze waren het niet, maar ze zijn het geworden

Let op dat er staat *"en de overigen zijn verhard"* (Romeinen 11:7). Ze waren niet verhard, ze zijn het geworden. In het begin waren ze niet verhard, die verharding is later gekomen. Hetzelfde staat in Romeinen 11:25. Daar staat: *"een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen"*. Die verharding was er niet vanaf het begin, zo zijn ze niet geboren. Die verharding is over hen gekomen. In het begin waren deze mensen niet verhard. Pas toen ze zichzelf, tegen beter weten in, verhardden tegen de boodschap van Jezus heeft God hen Zelf ook verhard. Israël is niet ongelovig omdat het verhard is. Het is verhard omdat het niet geloofde.

God verhardt niet zomaar, uit pure willekeur, omdat Hij daar zin (welbehagen) in heeft. Zie het hoofdstuk 4 over verharding.

+ De Farao als voorbeeld

"Want het schriftwoord zegt tot Farao: Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreed zou worden over de gehele aarde. Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil." (Romeinen 9:17,18)

Paulus gebruikt de Farao als voorbeeld van een mens die door God verhard is. De Farao verzette zich tegen God en werd toen door God verhard. Hetzelfde is met het Joodse volk uit de tijd van Jezus en Paulus gebeurd. Zij hebben, tegen beter weten in, welbewust Jezus verworpen. En daarom zijn ze als oordeel van God overgegeven aan verharding.

+ Farao heeft eerst zichzelf verhard en pas toen werd hij door God verhard

In het boek Exodus wordt het verzet van deze Farao tegen de wil van God beschreven. God zei: "Laat mijn volk gaan." Maar de Farao weigerde dat. God sprak hem verschillende malen

aan. Bij de start kende Farao God nog niet. Maar daarna openbaarde God zich verschillende malen aan Farao als de levende God door de tekenen die Mozes in zijn naam deed. Maar de Farao luisterde niet. Hij was niet echt onder de indruk van de eerste tekenen omdat zijn wijzen (zijn tovenaars) hetzelfde konden doen. Maar op een bepaald moment moesten de tovenaars toegeven dat Mozes iets namens God deed wat hun krachten te boven ging. Zij erkenden toen *"dit is de vinger Gods"*, maar ondanks dat weigerde Farao, nu tegen beter weten in, om toe te geven (Exodus 8:18-20).

Aan het begin van zijn verzet tegen God, was hij nog niet door God verhard. Dat gebeurde pas nadat hij tegen beter weten in weigerde om te gehoorzamen. Op dat moment lezen we voor de eerste keer: *"Maar de HERE verhardde het hart van Farao, zodat hij naar hen niet luisterde – zoals de HERE tot Mozes gezegd had."* (Exodus 9:12). Daarvoor was het de Farao zelf die zijn hart verhardde (Exodus 7:13,14; 7:22,23; 8:15; 8:18-20; 8:32, enzovoorts). Nadat God zijn hart verhard had, was er geen weg terug meer. Want God wilde hem oordelen.

Het verzet van de Farao ging in het begin niet buiten zijn eigen vrije keuze om. Hij verhardde zich eerst zelf. Zo staat het ook in 1 Samuel. Daar staat: *"Waarom toch zoudt gij uw hart verharden, zoals de Egyptenaren en Farao hun hart verhard hebben?"* (1 Samuel 6:6) . Hier staat dat de Farao zijn eigen hart heeft verhard.

+ Opgenomen in Gods plan

"Want het schriftwoord zegt tot Farao: Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreid zou worden over de gehele aarde." (Romeinen 9:17)

God heeft het zo bestuurd dat deze man als Farao op de troon van Egypte kwam. Hij heeft hem doen opstaan. God is alwetend, Hij wist hoe de Farao uit vrije wil zou reageren op zijn bevel om het volk te laten gaan. Daar heeft God gebruik van gemaakt door zijn verzet in zijn plannen op het te nemen. In het duel tussen Hem en Farao wilde God zijn kracht te tonen en zichzelf een grote reputatie bezorgen onder de volken.

God heeft de reacties van de Farao opgenomen in zijn plannen. Zie bijlage A. In deze bijlage wordt besproken hoe God alle dingen stuurt, terwijl hij toch de vrije wil van de mensen respecteert.

God had al bij het begin aan Mozes duidelijk gemaakt hoe de Farao zou reageren en dat Hij tijdens het proces het hart van de Farao zou verharden of verstokken.

"De HERE echter zeide tot Mozes: Zie, Ik stel u als God voor Farao; en uw broeder Aäron zal uw profeet zijn. Gij zult alles zeggen wat Ik u gebied, en uw broeder Aäron zal bij Farao het woord voeren, opdat deze de Israëlieten uit zijn land laat gaan. Maar Ik zal het hart van Farao verstokken, en Ik zal mijn tekenen en wonderen talrijk maken in het land Egypte, doch Farao zal naar u niet luisteren. Daarom zal Ik mijn hand op Egypte leggen en mijn legerscharen, mijn volk, de Israëlieten, uit het land Egypte leiden onder zware gerichten. En de Egyptenaren zullen weten, dat Ik de HERE ben, wanneer Ik mijn hand tegen Egypte uitstrek en de Israëlieten uit hun midden wegleid." (Exodus 7:1-5)

+ Overeenkomst en verschil

De eerste overeenkomst tussen de Farao en de ongelovige Joden uit de tijd van Jezus en Paulus is: ze zijn op een bepaald moment beiden door God verhard.

De tweede overeenkomst is dat God hun beider reactie opgenomen heeft in zijn plannen. Omdat God alwetend is, wist Hij dat ze zo zouden reageren. Daarom heeft Hij hun reactie ingepast in zijn grote plan met de schepping. In het geval van Farao heeft Hij het verzet van de Farao gebruikt om aan de Egyptenaren, de Israëlieten en alle omringende volken bekend te maken dat Hij de levende God is. In het geval van de Israëlieten heeft hij hun verwerping van

de Messias opgenomen in zijn plan ter verlossing van de wereld (Handelingen 2:23). Door hun verzet is Jezus ter dood gebracht en is Jezus, als "het Lam van God dat de zonde der wereld wegneemt" gestorven. En door het verzet van de Joden is het evangelie naar de heidenen gekomen (Romeinen 11:11). Zie bijlage A.

Het verschil bij de verharding van de Farao en de Israëlieten is dat bij de Farao niet het eeuwige behoud op het spel stond. Dat is wel het geval bij het verzet van de ongelovige Israëlieten. Farao wilde Israël niet laten gaan, de Joden uit de tijd van Jezus en Paulus wilden zich niet onderwerpen aan Jezus. Beiden kregen veel licht, maar beiden hebben zich tegen beter weten in verhard, waarna ze door God werden verhard.

+ Dit is niet een geval van goddelijke verwerping

God heeft de Farao op de troon gezet en hem tot een voorbeeld gemaakt. Maar je gaat verder dan de Schrift als je stelt dat God Farao gemaakt heeft met het doel om hem voor eeuwig te verdoemen.

(5) God is de pottenbakker die zich verheerlijkt in al zijn werken

"Zal het geboetseerde soms tot zijn boetseerder zeggen: Waarom hebt gij mij zo gemaakt? Of heeft de pottenbakker niet de vrije beschikking over het leem om uit dezelfde klomp het ene voorwerp te vervaardigen tot eervol, het andere tot alledaags gebruik? En als God nu, zijn toorn willende tonen en zijn kracht bekend maken, de voorwerpen des toorns, die ten verdere toebereid waren, met veel lankmoedigheid verdragen heeft – juist om de rijkdom zijner heerlijkheid bekend te maken over de voorwerpen van ontferming, die Hij tot heerlijkheid heeft voorbereid?" (Romeinen 9:20-23)

Zoals een pottenbakker vrij is om uit klei te maken wat Hij wil. Zo is God vrij om in zijn vrijmacht te besluiten over wie Hij zich ontfermt en wie Hij verhardt. We hebben al gezien dat God niet in willekeur ontfermt of verhardt. Hij ontfermt zich over de mensen die er uit vrije wil voor kiezen om in Hem te geloven en Hij verhardt mensen die, tegen alle licht in, weigeren om in Hem te geloven. Niemand kan God daar over kritiseren. *"Zal het geboetseerde soms tot zijn boetseerder zeggen: Waarom hebt gij mij zo gemaakt?"*

God maakt de mensen waarover Hij zich ontfermt tot een voorwerp voor eervol gebruik en de mensen die Hij verhardt maakt hij tot een voorwerp tot alledaags gebruik. De eersten worden de voorwerpen van ontferming genoemd. De tweeden voorwerpen des toorns. In mensen die gered worden toont God zijn genade (Efeze 1:6). In mensen die Hem verwerpen demonstreert Hij zijn kracht en zijn toorn over de zonde, maar ook zijn lankmoedigheid. Hij verdraagt hen een tijd, voordat Hij hen straft. Hij geeft hen in zijn lankmoedigheid een tijd de gelegenheid om zich te bekeren.

Over mensen die zich verharden en die daarom uiteindelijk door God worden verhard, wordt gezegd dat ze ten verdere zijn toebereid. Dat betekent niet dat ze daartoe van eeuwigheid onwederstandelijk waren uitgekozen. Nee, de alwetende God heeft in Zijn voorkennis hun vrijwillige keuzes en hun verzet in zijn plannen opgenomen en zal zich er door verheerlijken. Net zoals Hij zich door het verzet van Farao heeft verheerlijkt. In die zin heeft God hen voorbereid, maar Hij heeft het zelf niet veroorzaakt. Hij bestuurt het wel, want Hij heeft hun foute keuzes en daden ingepast in zijn plannen, maar Hij veroorzaakt het niet. Zie bijlage A waar de verhouding tussen Gods bestuur en de eigen wil van de mensen wordt besproken.

7.5. De bedekking bij vele calvinisten

Omdat de meeste calvinisten geen oog hebben voor Gods plan met Israël¹⁰, begrijpen ze niet waar het in Romeinen 9-11 over gaat. Als gevolg daarvan denken ze dat Romeinen 9 gaat om de individuele uitverkiezing en om het eeuwig behoud.

Ze hebben een hoofdstuk uit de Bijbel - Romeinen 9 - tot hoeksteen en startpunt van de soteriologie¹¹ gemaakt, terwijl dat niet het onderwerp is waar het hier om gaat. Want in Romeinen 9, 10 en 11 geeft Paulus uitleg over Gods weg met Israël en de heidenen. Uiteraard raakt, wat hij zegt, wel zijdelings andere leerstellige zaken, zoals het behoud. Maar het was niet de bedoeling van Paulus om daar, op die plek uitleg over te geven.

Dat het calvinisme Romeinen 9 tot startpunt van hun leer over het behoud hebben gemaakt is des te merkwaardig omdat in de Romeinenbrief de leer over het behoud in de eerste vijf hoofdstukken wordt besproken. In deze hoofdstukken wordt op systematische wijze het evangelie uiteen gezet. En let op! In deze vijf hoofdstukken komt het onderwerp uitverkiezing niet eens ter sprake.

Treffend is ook hoe de beide gedeelten van de Romeinen brief eindigen. De uitleg van het evangelie in Romeinen 1 tot en met 5, eindigt met een tekst die het voorgaande samenvat: *"Derhalve, gelijk het door één daad van overtreding voor alle mensen tot veroordeling gekomen is, zo komt het ook door één daad van gerechtigheid voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven"* (Romeinen 5:18). De gevolgen van de dood van Jezus aan het kruis zijn even wereldwijd als de gevolgen van de overtreding van Adam¹². Zie hoofdstuk 5. En Romeinen 9 tot en met 11, eindigt met een tekst die de boodschap van deze drie hoofdstukken samenvat: *"Want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen."* (Romeinen 11:32).

Je vraag je werkelijk verbijsterd af hoe het calvinisme in de Romeinenbrief hun zogenaamde "doctrines of grace" heeft weten "in" te lezen. De Bijbel zegt: voor alle mensen. *"zo komt het ook door één daad van gerechtigheid voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven".* De Bijbel spreekt over allen. *"om zich over allen te ontfermen"* Maar het calvinisme zegt: "niet alle mensen, maar sommigen."

¹⁰ Volgens de Bijbel komt er nog een nationaal herstel van Israel. In de grote verdrukking komt het volk alsnog massaal tot bekering. Voor een Bijbelstudie over dit onderwerp, zie www.internetbijbelschool.nl/transfer/pachebekering.doc.

Nadat Israel aan het einde van de grote verdrukking als volk tot bekering komt zal het in het duizendjarig rijk de vervulling van alle door de profeten van het Oude Testament uitgesproken beloften over nationaal herstel en zegen beleven.

¹¹ Soteriologie is de leer over het behoud.

¹² Zowel het effect van de zonde van Adam als van de dood van Christus zijn wereldwijd in hun effect. Het effect van de zonde van Adam werkt automatisch door, maar dat is niet het geval met het effect van de dood van Christus. Daar is persoonlijk geloof en bekering voor nodig.